

## ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

### Հոդվածներ

|                                                                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Գ. Տիրացյալն — Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմության» և Ստրաբոնի «Աշխարհագրության» մի քանի տվյալներ Հայաստանի ն. մ. թ. III—II դարերի պատմության մասին . . . . . | 7   |
| Գ. Արդարյալն — Երկու տարբեր հեղինակներ Սերեոսին վերագրվող Պատմությունում . . . . .                                                                           | 25  |
| Խ. Քոռոսյալն — Երկու խմբագրություն Մխ. Գոշի Դատաստանադրքի . . . . .                                                                                          | 57  |
| Ս. Ս. Արևշատյալն — Նոմինալիզմի առաջացումն ու զարգացումը միջնադարյան Հայաստանում . . . . .                                                                    | 75  |
| Լ. Խաչերյալն — Հայ շարահյուսական գիտական մաքի վաղ շրջանի պատմությունից . . . . .                                                                             | 97  |
| Հ. Ամալյալն — Հայերենի առաջին ուղղագրական բառարանը . . . . .                                                                                                 | 121 |
| Ն. Քահմիզյալն — Ուսմունք ձայնի մասին հին և միջնադարյան Հայաստանում . . . . .                                                                                 | 135 |
| Յ. Պողոսյալն — Աստրախանի Հայոց Դատաստանադիրքը . . . . .                                                                                                      | 171 |
| Ա. Մաթևոսյալն — Մոկաց Սարի սր. Գեորգ վանքի գրչության կենտրոնը XIV—XV դարերում . . . . .                                                                      | 197 |
| Մ. Դարբինյալն — Հայ պատմագրության հուշարձանների ուսերեն թարգմանություն մասին . . . . .                                                                       | 219 |

### Հաղորդումներ

|                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Մ. Տիխոմիրով (Մոսկվա) — Սլավոնական ձևագրերի պատասխանները Մատենադարանում . . . . .                                          | 235 |
| Պ. Մուրադյալն — «Պատմության Պղնձե քաղաքի» գրույցի հայկական և վրացական պատումների ու նրանց փոխհարաբերության շուրջ . . . . . | 249 |
| Հ. Քյոնիգսյալն (Վիլնյա, ԱՄՆ) — «Անտիոքի ասիզներու» հայերեն թարգմանություն ժամանակը . . . . .                               | 263 |
| Վ. Բրեյդեանու (Բուխարեստ) — Հայկական ծագում ունեցող բարձրաստիճան պաշտոնյաները հին Մոլդովայում . . . . .                    | 269 |
| Փ. Անթարյալն — Վարդան Արևելցու «Աշխարհացոյցը» և նրա նոր հրատարակությունը . . . . .                                         | 283 |
| Գ. Գրիգորյալն — Միջնադարյան Հայաստանում դիաֆերման գոյությունը հավաստող մի նոր փաստ . . . . .                               | 293 |
| Հ. Հակոբյալն — Սիմեոն Արժիշեցին Վասպուրականի մանրանկարչական դպրոցի վաղ շրջանի ներկայացուցիչ . . . . .                      | 297 |
| Է. Կոբլեմազյալն — Ղրիմի հայ մանրանկարիչ Առաքելը . . . . .                                                                  | 321 |
| Ա. Գեորգյալն — Միջնադարյան երաժշտական գործիքները հայ մանրանկարչության մեջ . . . . .                                        | 337 |
| Վ. Գրիգորյալն — Շահամիր Շահամիրյանի «Աշխարհացոյց Հայաստանեայց»-ը . . . . .                                                 | 353 |

### Բնագրեր և թարգմանություններ

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Լ. Խաչիկյալն — Երզնկա քաղաքի «Ներքին միաբանության» կանոնադրությունը (1280 թ.) . . . . . | 365 |
| Հ. Փափազյալն — Երկու նորահայտ իլխանական յառլիկներ . . . . .                             | 379 |

|                                                                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Մ. Գրիգորյան (Վիեննա) — Անտիպ տաղ մը Ստեփանոս Սարմատեցի կաթողիկոսին                                                | 403 |
| Հ. Սահակյան — Երեմիա Չելեպի Քյումուրջյանի մի անտիպ պոեմը                                                           | 409 |
| Վ. Գրիգորյան — Ղուկաս Կարնեցու մի անտիպ երկասիրությունը                                                            | 423 |
| Է. Հակոբյան — Մի էջ հայ-սուսական XVIII դարի գրական կապերի պատմությունից                                            | 437 |
| Ն. Ղ. Երեշտյան — Դվինի շորթորդ ժողովի կանոնները (սուսերեն)                                                         | 447 |
| Հ. Բարթիկյան — «Narratio de rebus Armeniae» հունարեն թարգմանությունը<br>մեզ հասած մի հայ-քաղկեդոնական սկզբնաղբյուր | 457 |
| Ա. Տեր-Ղևոնդյան — Մունաշքիմ-Բաշիի XI—XII դարերի անանուն աղբյուրը<br>Դվինի և Գանձակի Շաղղաղյանների մասին            | 471 |
| Յ. Գալակտիկ (Լվով) — Յան Լասիցկին և նրա ակնարկը Ուկրաինայի հայերի մասին<br>(XV դարի 70-ական թթ.)                   | 487 |

### Մատենագիտություն և լրատվություն

|                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Ս. Քուլանջյան — Գեորգ հայաբաղադր և նրա հայերեն ձեռագրերի ժողովածուն                            | 493 |
| Ա. Լյուբչինսկայա (Լենինգրադ) — Սովետական Միությունում պահպանվող արևմտա-<br>եվրոպական ձեռագրերը | 533 |

## СОДЕРЖАНИЕ

### Статьи

|                                                                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Г. А. Тирацян — Некоторые данные «Истории Армении» Моисея Хоренского и<br>«Географии» Страбона для истории Армении III—II вв. до н. э.       | 7   |
| Г. В. Абгарян — Два автора в Истории, приписываемой Себеосу                                                                                  | 25  |
| Х. А. Торосян — Две редакции Судебника Мхитара Гоша                                                                                          | 57  |
| С. С. Аревшатян — Возникновение и развитие номинализма в средневековой<br>Армении                                                            | 75  |
| Л. Г. Хачерян — Из истории армянской синтаксической мысли раннего периода                                                                    | 97  |
| Г. М. Амалян — Первый орфографический словарь армянского языка                                                                               | 121 |
| Н. К. Такмизян — Учение о звуке в древней и средневековой Армении                                                                            | 135 |
| Ф. Г. Погосян — Судебник астраханских армян                                                                                                  | 171 |
| А. С. Матевосян — Монастырь св. Георгия в Моксе, как один из каллигра-<br>фических центров XIV—XV веков                                      | 197 |
| М. О. Дарбинян — О некоторых теоретических вопросах, связанных с прин-<br>ципами перевода памятников армянской историографии на русский язык | 219 |

### Сообщения

|                                                                                                      |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| М. Н. Тихомиров (Москва) — Отрывки славянских рукописей в Матенадаране                               | 235 |
| П. М. Мурадян — Об армянских и грузинских версиях «Сказания о медном<br>граде» и их взаимоотношениях | 249 |
| А. Кюрдян (Уичита, США) — Время перевода Антиохийских ассизов на ар-<br>мянский язык                 | 263 |
| В. Бенещану (Бухарест) — Высокопоставленные чиновники армянского<br>происхождения в старой Молдове   | 269 |
| П. П. Антабян — «География» Вардана Аревелци и ее четвертое издание                                  | 283 |
| Г. О. Григорян — Новый факт, подтверждающий существование вскрытия<br>трупов в средневековой Армении | 293 |
| Г. Г. Акопян — Симеон Арчишечи — представитель раннего периода Васпура-<br>канской школы миниатюры   | 297 |
| Э. М. Корхмазян — Армянский художник Аракед Крымский                                                 | 321 |
| А. Б. Геворкян — Средневековые музыкальные инструменты в армянских<br>миниатюрах                     | 337 |
| В. Р. Григорян — «Карта Армении» Шаамира Шаамиряна                                                   | 353 |

Тексты и переводы

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Л. С. Хачикян — Устав «Братства» города Ерзынки (1280 г.)                                                                          | 365 |
| А. Д. Папазян — Два новооткрытых ильханских ярлыка                                                                                 | 379 |
| М. Г. Григорян (Вена) — Неизданное стихотворение Степаноса Салмастеци                                                              | 403 |
| А. С. Саакян — Неопубликованная поэма Иеремии Челеби Кеомурджяна                                                                   | 409 |
| В. Р. Григорян — Неопубликованное сочинение Гукаса Карнеци                                                                         | 429 |
| Э. А. Акопян — Страница из истории армяно-русских литературных связей XVIII века                                                   | 437 |
| С. К. Аревшатян — Каноны четвертого Двинского собора                                                                               | 447 |
| Р. М. Бартикян — «Narratio de rebus Armeniae» — армянский халкедонитский первоисточник, дошедший до нас в греческом переводе.      | 457 |
| А. А. Тер-Гевондян — Сведения анонимного источника XI—XII вв. о Шеддадидах Двина и Гандзака в историческом сочинении Мунаджим-Баши | 471 |
| Я. Р. Дашкевич (Львов) — Ян Ласицкий и его очерк об армянах на Украине в 70-х гг. XVI ст.                                          | 487 |

Библиология и хроника

|                                                                               |     |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----|
| С. Э. Коланджян — Город Герла и его армянские рукописи                        | 499 |
| А. Д. Люблинская (Ленинград) — Западноевропейские рукописи, хранящиеся в СССР | 533 |

TABLE DES MATIERES

Articles

|                                                                                                                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| G. A. Tiratsian — Quelques données de «l'Histoire d'Arménie» de Movsès Khorénatsi et de la «Géographie» de Strabon pour l'histoire de l'Arménie au III <sup>e</sup> et au II <sup>e</sup> siècle avant notre ère | 7   |
| G. V. Abgarian — «l'Histoire» attribuée à Sébéos, oeuvre de deux auteurs                                                                                                                                         | 25  |
| K. A. Thorossian — Les deux rédactions du «Livre des Tribunaux» de Mekhitar Gosch                                                                                                                                | 57  |
| S. S. Arevchatian — Apparition et développement du nominalisme au moyen âge en Arménie                                                                                                                           | 75  |
| L. G. Khatchèrian — De l'histoire de la période ancienne de la pensée syntaxique arménienne                                                                                                                      | 97  |
| H. M. Amalian — Le premier dictionnaire orthographique arménien                                                                                                                                                  | 121 |
| N. K. Tahmizian — La théorie du son en Arménie, dans l'antiquité et au moyen âge                                                                                                                                 | 135 |
| F. G. Boghossian — Le Code des Arméniens d'Astrakhan                                                                                                                                                             | 171 |
| A. S. Matévossian — Le monastère de Saint-Georges ou Sari-Vank de Moks comme l'un des centres de calligraphie aux XIV <sup>e</sup> —XV <sup>e</sup> siècles                                                      | 197 |
| M. O. Darbinian — Quelques questions théoriques en rapport avec les principes de traduction en langue russe des monuments de l'historiographie arménienne                                                        | 219 |

Informations

|                                                                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| M. N. Tikhomirov (Moscou) — Les fragments de manuscrits slaves du Maténadaran                                 | 235 |
| P. M. Mouradian — Versions arméniennes et géorgiennes de «l'Histoire de la Ville de Cuivre» et leurs rapports | 249 |
| H. Kurdian (Wichita, USA) — La date de la traduction en arménien des Assises d'Antioche                       | 263 |
| V. Bânăţeanu (Bucarest) — Les hauts fonctionnaires d'origine arménienne de l'ancienne Moldovie                | 269 |

|                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| P. P. Antablian — La «Géographie» de Vardan Arévéltsi et sa 4 <sup>e</sup> publicatton . . . . .                           | 283 |
| G. O. Grigorian — Un nouveau témoignage sur la vivisection pratiquée au moyen âge en Arménie . . . . .                     | 293 |
| H. H. Hakobian — Siméon Artchichétsi, représentant de la période ancienne de l'école de miniature de Vaspourakan . . . . . | 297 |
| E. M. Korkhmazian — Arakel, enlumineur arménien de Crimée . . . . .                                                        | 321 |
| A. B. Gevorkian — Les instruments de musique médiévaux dans les miniatures arméniennes . . . . .                           | 337 |
| V. R. Grigorian — La «Carte d'Arménie» de Chahamir Chahamirian . . . . .                                                   | 353 |

### Textes et Traductions

|                                                                                                                                                                                                            |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| L. S. Khatchikian — Le Statut de la «Confrérie» de la ville d'Erzenka (1280) . . . . .                                                                                                                     | 365 |
| H. D. Papazian — Deux nouveaux farlyks d'Ilkhans . . . . .                                                                                                                                                 | 379 |
| Mesrob G. Grigorian (Vienne) — Une poésie inédite du catholikos Stéphane de Salmast . . . . .                                                                                                              | 403 |
| A. S. Sahakian — Un poème inédit de Jérémie Tchélébi Kéomourdjian . . . . .                                                                                                                                | 409 |
| V. R. Grigorian — L'oeuvre inédite de Ghoukas Karnétsi . . . . .                                                                                                                                           | 429 |
| E. A. Akobian — Une page de l'histoire des liens littéraires arméno-russes au XVIII <sup>e</sup> siècle . . . . .                                                                                          | 437 |
| S. K. Arévchatian — Les canons du IV <sup>e</sup> Concile de Dwin . . . . .                                                                                                                                | 447 |
| H. M. Bartikian — «Narratio de rebus Armeniae», source arménienne de Chalcédoine qui nous est parvenue dans sa traduction grecque . . . . .                                                                | 457 |
| A. H. Ter-Ghévondian — Les témoignages d'une source anonyme des XI <sup>e</sup> —XII <sup>e</sup> siècles sur les Chaddadides de Dwin et de Gandzak dans l'ouvrage historique de Mounadjim-Bachi . . . . . | 471 |
| I. R. Dachkévitich (Lvov) — Jan Lassitski et son essai sur les Arméniens d'Ukraine (années 70 du XV <sup>e</sup> s.) . . . . .                                                                             | 487 |

### Bibliologie et Chronique

|                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| S. E. Kolandjian — La ville de Gherla et ses manuscrits arméniens . . . . .                              | 499 |
| A. D. Lublinskaja (Léninegrad) — Manuscrits d'Europe occidentale conservés en Union Soviétique . . . . . | 533 |